

8647

శ్రీరస్తు.

చంపువిరాటపర్వము.

శ్రీవెలుగోటి ముద్దుకృష్ణయూచ

భూమీంద్రప్రేరణంబున

బిరుదరాజు - శేషాద్రిరాజకవిచే

విరచింపబడి

శ్రీవెంకటగిరి పురస్థాపితంబగు

శ్రీకాశీవిశ్వనాథముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపబడి ప్రకటితంబయ్యె.

౧౮౯౫ - సం॥ ఎప్రిల్ నెల.

Copyright Registered.

విన్నపము.

శ్రీమద్దిగంతర లసత్కీర్తి విస్ఫూర్తి విభాసురానంతభట్టకృత సంస్కృత చంపుభారతాంతర్గత పద్మసప్తమస్తబకద్వయంబు శ్రీమదనంతధైర్యధైర్య గాంభీర్యచాతుర్యదార్య చర్యలును శ్రీసర్వజ్ఞకుమారయాచ మహీమండలాఖండల కుమారవర్యలును సుజనావన ధుర్యలునగు శ్రీముద్దుకృష్ణయాచేంద్ర చంద్రుల ప్రేరణంబున దదాస్థాన కవీంద్రుండు నుభయభాషా భూషణుండు నగు బిరుదరాజ శేషాద్రిరాజుచే యథాశ్లోకంబుగ దెనిగింపబడి సకలసుకవి కౌతుకదాయకంబై చంపువిరాటపర్వనామంబున విరాజిలుచున్నదిగాన విచక్షణులు దీనినీక్షించి గుణంబులుగణించి దోషంబు లున్నచో వాని నెంపుగ సవరింపుదురని ప్రాశులంబుగ నుతులు గావించుచున్నాఁడను.

ఇట్లు,

సుజనవిధేయుడు,

బిరుదరాజ - శేషాద్రిరాజు.

శ్రీరస్తు.

చంపువిరాటపర్వము.

శ్రీరాధాకుచకుంభసంభరితకాశ్మీరంబురోదేశమంబు
దారూఢిన్వెలుగొందఁగానపుడుసంధ్యారాగసంక్రాంతి
విస్తారాంభోదముభంగిలోకులకుమోదంబుబృంగా
జేయునా | కారుణ్యాకృతికృష్ణుడేలుగడువేడ్కమున
కృష్ణప్రభు ||

ఉ || అడఁడసత్యపున్నడుగులాహవభీతులఁగ్రాస
న్వప్తిచే | జూడఁడుస్వప్నమందయినజోరులజారుల
మదూరులం | గూడఁడుతన్నభక్తిమెయిఁగొల్చెడుకో
విదకోటి నెప్పుడు | స్వీడఁడుముద్దుకృష్ణపృథ్వీపతిసాటిగ
లారెభూపతు ||

సీ || చండబాహుసముద్రండ్లకోదండోగ్రకాండఖండ
తవైరిమండలుండు | నతివిహంగకళాచతురతాజితసుర
క్షీతిభవాంచితలసద్వితయశుండు | హృద్యసన్నిరవద్య
విద్యాధనానూనసద్యఃప్రతీతిసంపద్యతుండు | నక్షీణదు

భిక్షుకుక్షీసంరక్షణా దక్షదీనావన దీక్షితుండు । సరసవె
 లుగోటి ముద్దుకృష్ణప్రభుండు । హితపురోహిత సత్కవి
 ప్రతతిగొలువ । నాంధ్రభాషావిరచిత రామాయణంబు!
 మించు వేడుకతోడఁబఠించుచుండి॥

మ ॥ ఒకభూమీసుర పుత్రుఁగాంచివినుమీ పుత్కా-వ్య
 ముల్పాద్ధతో । నకలంకంబుగ నభ్యసించితివె పద్మంబొం
 నునీదైననే । దృక్పడున్తింఁచఁగఁ జెప్పుమీయనఁగఁజంపూ
 భారతశ్లోకముం । బ్రకటించెన్ద్విజనూనుఁ డందురసభావం
 ముల్పిరాజిల్లఁగన్ ॥ (౮)

క ॥ అదివినిముదమునననుఁగని ।
 సదయుండైలోకులెల్ల సంస్కృతవాణి ।
 సైది నెఱుఁగరునీవాక్సం ।
 పదదైలుఁగింపుమువిరాటపర్వంబిందున్ ॥ (౯)
 అనిమఱియును॥

క ॥ కంకణమునున్నీకేయా ।
 లంకృతులూమికలమఱియు లసితద్యుతిభా ।
 గ్రాంకవము లొసఁగిక్యతినిమ ।
 దంకితముగఁజేయుమనుచు నాజ్ఞయొసఁగినన్ ॥ (౧౦)

చ ॥ కలరుగదామహాకవులు కావ్యరసజ్ఞులలంకృతిప్రి
యు । ల్కలరుగదాధ్వనిజ్ఞులు నఖండపురాణకథానిధాన
ము । ల్కలరుగదాధరిత్రి బహులక్షణ పండితులైనజ్ఞేషు
న । న్నలఘునిజేయఁగాఁ దివిరెనంచుఁ దలంచి రచింపఁ
చూనితిన్ ॥ (2)

కథాప్రారంభము.

క ॥ పెరవేసంబులందుదివ ।
శ్శరముగడపఁదలంచి పాండుతనయులురవిభాం ।
డరచితపోషణులగునను ।
చరుల్ ద్వైతాటవిన్విసజ్జించిరొగిన్ ॥ (౧)

సీ ॥ అంతవారలుజతరాగ్నిశమార్థమై వారిధిసీరెల్లఁ
గోరుచున్న । కుంభజువిషమవాక్కులఁగలంగఁగఁజేసి కో
పసంభూతతచ్చాపమునను ! నీడుపనిమేనితోఁ బొడసూ
పునహుషుని నుత్తరప్లవములఁ జిత్తమలర । శాపాబ్ధిదా
టించియాపాటుగనితన దురవస్థనొనరించితరుణితోడ । దా
రుణాత్మీయతేజంబుదాచునేర్పు । గొనెడుతలఁపున ననవి
రటునినగరికి । గొంచెమెడయైనకాటిలోమించునట్టి జ
మిమ్రానినిజేరంగఁజనిరిపెలుచ ॥ (౨)

చంపువిరాటపర్వము.

సీ || ఇంకఁ బాంచాలతనయకు నెగు సేయు:

చకులనెల్లగుల్పఁ దగినతలంబు ।

గూతుమనునిచ్చననఁగఁగుంతీతనూజు ।

పందతాఢీల పితృవన మొందిరపుడు ॥

సీ || దానినడుమ వెలుంగుకృతౌనుఁబోలు :

నాయుధమ్మునుజమ్మినింపారనునిచి ।

యాతరవేషంబుకరణినుచ్చితపతాక ।

మగువిరటుపట్టణము వారలందిరంత ॥ (౪)

క || లలినుత్కర్షనికషణం ।

బులుదనసమబుద్ధిఁజూపు పొల్కితమనజం ।

డిలఁబరమహంసతంగని ।

యులసత్కంకత్వమప్పుడొంచెనరుదుగన్ ॥ (౫)

ఉ || వాసవికట్లుమున్ను యతిభావమువేటొకకాంతఁ

గానగఁగఁ జేసెనుధమ్మనూతికిని జేషియనొక్కతెఁగూ

ర్చియిప్పుడు । దాభిసితరీతినాకికసపత్ని నొసంగునొలఁది

దానినం । చీసునయాజ్ఞసేనికియ తీశుఁబరింగనఁగల్గెనంక

యున్ ॥ (౬)

గీ || దండకాపాయములును గమండలుపును ।
సారెకునుమోవిగదలించు జపముదారు ।
ఏమలపాదుకలెసఁగంగశమనసుతుఁడు ।
ఁలుపునందున్న విరటుఁగనైనఁగనరిగె ॥ (౭)

క || కనుఁగొనివిరటుండద్భుత ।
వినయంబులలేచి భిక్షువిభుపాదరజం ।
బునునుదుటనామహాత్మునిఁ ।
దనసింహాసనమునందుఁడఁజేచ్చెవెనఁ ॥ (౮)

గీ || వసుధదుర్వీరగర్వంబుఁగసిమసంగు ।
వాయుజుఁడుఁడ్రౌపదినిగోరి హాయుసూతు ।
పాణివాతముగొనుపూనికఁబ్రబలిసట్లు ।
పరఁగ దర్వీకరతసూద భావమంచె ॥ (౯)

గీ || అర్చనీయుఁడండ్రి యసుఁగునేధములసం ।
తతముత్యపుఁజేయఁ వలఁచినట్లు ।
సూదుఁడైనవాయు సుతుఁడుచ్చత్తశరావ ।
పాణియైవిరాటుపజ్జకేగె ॥ (౧౦)

క || జంగమకులగిరిశృంగమ ।
నంగంబవమానసుతుఁడు నడువఁగనపుడు ।

త్తుంగవిరాటపురక్షీతి ।

యుంగీచకవామభుజము నురువడివడఁకెన్ ॥ (౧౧)

క ॥ వానింగనిమ త్స్యేంద్రుఁడు ।

బానసమునవారి కెల్లఁ బతిఁగావింపఁ

గానతఁడువీరివంటల ।

భూనాయకునకుముదంబు పొదలఁగఁజేసెన్ ॥ (౧౨)

చ ॥ పొలఁతితనంబున నైలఁగఁ బూనినవీరులునిండనే
తురిం । పలరఁగఁబుం స్త్వముంగనిననంతిపురంబున నుండ
రాదటం । చెలమినవశ్యభావ్యమునిజేష్ఠముఁబడితనంబుఁ
బూనియ । బృలరిపుపట్టిమత్స్యనర పాలునిసన్నిధిఁ జేర
నయ్యెడన్ ॥ (౧౩)

చ ॥ అరయఁగఁ జందనాద్రిమరు దంకురమద్భుతచం
చరీకర్పుం । కరణమునూనికానలతి కాతతికాటలునేర్పు
పోల్కిన । వ్యిరటుని యింటనుండికురు వీరుఁడు తాళము
కేలఁబూనిత । స్మరఁగతికన్యకాది లలనాతతికాటలునేర్పు
నేర్పునన్ ॥ (౧౪)

క ॥ నాదుధ్వజాంకమునామం ।

వీదొరదాలైననిప్రీతి నృపుఁడ్రొలంగు ।

లూఁదినమరుఁడననకులుం ।

ఁదరమునఁమ్రొక్కమాత్స్యఁడగుజనపతికి ॥ (౧౫)

క ॥ ఆనకులుఁజూచువేశ ॥

మానవపతిఁబాటు మైకొల్పకస్వా ।

నూనతర మత్స్యరాడభి ।

ధానముగావించె నఫలతాకలితముగ ॥ (౧౬)

క ॥ కశఁగేలం ధరియించిన ।

శశికులమండనుని శత్రుజనభీకరుని ॥

గుశలమతిమందురకునత ।

నిశుభప్రదుఁడంచు రాజు నేతంజేసె ॥ (౧౭)

గీ ॥ కొలఁదిదివసములనెయలరంగసిదిమాదు ।

కానరామినింకఁగడకుఁదోలు ।

ననుచు నెఱిఁగినట్లుచనిసహదేవుఁడ ।

వ్వొరటుగోగణంబునరిసిమేపె ॥ (౧౮)

క ॥ పురవాసాథమునచ్చిననా

వరవనదేవత యనంగఁబాల్చిదియెడ ॥

న్వొరియనదంతపుడువ్వెన ।

క రమునఁగొనివిరలుపురముగ్రక్కునఁజేరె ॥ (౧౯)

గీ । అలరసైరంధ్రీవేషంబుకలిమిద్రాప ।
వికినిగులహీనతనునాసుధేష్ణకట్టి ।

హాపవతిఁజూడ నెంతయునాపరాసి ।

గానవల్లనుదలవంపుగాననయ్యె ॥

౨౦,

గీ ॥ అతులనుధులక్ష్మీకాననకీతురభోలెం ।
చెలిసిసకలాభిలాసనదృశ్యములను ।

దిలకములమత్స్యశుద్ధాంతజలజముఖుల ।

ననుదినంబునుగైసేసయాజ్ఞానేని ॥

(౨౧)

సీ ॥ పదపడిస్వవశయై పాంచాలకన్యక కంకతాదర
ణంబుఘనముగాఁగ । నమితరసోత్పాదనము నేర్పుమించ
శోభానాటనపరిమప్రబలుచుండ । నతులగంధర్వ కులాశ్ర
యంబుచెలంగ లలితగోత్రాంతరికలననెగడ । నైదుభం
గులరూపమందివల్లభులేపురిను పెరవలరంగననుకిరించె ।
యమసుతుం డింక నానిచే నభిలశత్రు । సంఘములకుని
నాసమొసంగుమాడ్కి మత్స్యజనపాలుతోడబల్తులు
గూడి । యక్షములయందునావృత్తినాచరించె ॥ (౨౨)

చ ? పనివడియిట్లు లుండునెడ వారల కృత్యములెల్ల

మచ్చియా! జనపతివృద్ధతన్బృడముచందమునందలయాఁ
చిసాచెకు । న్నొనసిబహుకరింపఁగురుముఖ్యులు కష్టము
తెల్లెఱుంగర । ట్లనుపమతత్సవ్వసూపమిసుమంతయు లో
కులెఱుంగరైరట ॥ (౨౩)

న ॥ తరువాతఁ గురుకులాధమకరపరిక్లేశకష్టఁబునం
బోలెఁగఁగఱుపట్టినపుట్టంబుగట్టి నఖరరజనికర పరంపరా
పరిభజన వాంఛనోయనమీగార్లవైఁగ్గెఱుకుసుందర న
యనేందీవరంబులు వెలుంగఁగరోరుహశంక వెంబడినరుదెం
చుమరాళంబు చందంబున మిన్నయగు వెండిగిన్నెకరం
బునసిరిగుల్మ రాసతి పనులున నాసవంబున కైవాసవ
నివాసంబున కెనయగు నిజవాసంబునకేఁచెంచిన పాంచా
లకన్యంగాంచి పంచశరసంచలితఁడైర్యుండై క్రించుఁడనం
బున మంచంబుడిగి తలవంచికొని కీచకుండాచంచలాక్షికి
ట్లనియె ॥

గీ ॥ మగువనీదుపాదమాదృశవఁటఁగిన ।
మన్ని కేతనంబువన్నెకెక్కె ।
నీకటాక్షమంతసోఁకినకతననే ।
నాశుభభాగ్యశాలినైతినిపుడు ॥ (౨౪)

గీ || ఇచటికిట్లువచ్చి యెలమిగుబ్బలిమీఁద ।
 నన్నునునిచి తీవునాదుపూర్వ ।
 సుకృతలక్ష్మీకిపుడుశోభనవైజన ।
 నంబుగాఁగనీదినంబుదలఁతు ॥ (౨౫)

ఉ || మాలినినీదుపేరు కచమండలిసేలొకొ సాధక
 త్వముఁ । లీలవహింపదయ్యెను భళితెలిసెన్నిడుదైన నీ
 దుకే । శౌచిని ఓద్ధిలోమనిఖలాక్షర సంజనితాథక మె
 ప్పుడుఁ స్త్రేలగు మండనంబగుచు మించెడుగావున నోత
 లోదరి ॥ (౨౬)

గీ || అబలనీబాహువుల యండనంగదత్వ ।
 మునకుఁగారణములు రెండుదనరుచున్న ।
 వందునొక్కటి లావణ్యమగునునిక్క ।
 మస్యకారణ మదిదెలియంగరాదు ॥ (౨౭)

క || ఇలనెవ్వఁడేని యంగవి ।
 కలుఁడైననరమ్యుఁడొను గంజేక్షణము ।
 క్కిలి మధ్యహీనవయ్యుఁ ।
 భళిమంజులమూలక గానబడియెదుమాకుఁ ॥ (౨౮)

క || చిగురును గాదీవాఁడెఱి.

మగువరొపనడంబుగాదు మహిచింబమేనీ ।

మొగమెన్నఁజంద్రుడగుటన్ ।

నగబింబముచంద్రునకును వైజమకాదే ॥ (౨౯)

గీ । కొమ్మసీమోముకొలనిలోఁదమ్ములందు ।

మున్నుసృజియింప మఱచినజన్నిగట్టు ।

కడఁగించింతించివాని చెంగటనుహంస ।

పాదమును వ్రాయనదిగానబడెడినిపుడు ॥ (౩౦)

క । నీపొక్కిలినూతిదరిన్ ।

గాపురముగనుండు నడుముగనబడదయ్యెన్ ।

గూసముతీరమ్మనిశము ।

ప్రాపుగవసియుంచువాడపాయముగనజ్జే ॥ (౩౧)

ఉ । ఈయెడవక్త్రచంద్రు భజియించెడు లాభముగ

ల్లిలగ్నమా । రేయిత్రియామబోలె వివరింపగముప్పిరిగొ

న్నవేణిన్ । తోయజరాజగంధి కడుదుఃఖకరంబుగ దా

ల్పదెవ్వనిం । గాయజఙ్గక రాస్త్రిమూలిగండవియుక్తుని

జేసితక్కటా ॥ (౩౨)

గీ । ఉగ్రదహ్యమాన విగ్రహస్తరథూమ ।

కలుషయశాలదీయకాంతపోల్కి ।

తోయజాక్షి రేణు ధూసరవయ్యనా ।

సునముగొనియెదీవుమాటలేల ॥

(33)

క ॥ ఈనిజకానదేశంబున ।

భూనుతిబింబొప్పినిన్ను (బో)వగగాకు ।

క్లానుగననంగశరసం ।

గానాహతునన్ను గావడతియిది నీకుకా ॥

(34)

న ॥ ఇవ్విధంబునవలెనేని ములుకులకులుకుచేకుపలు
కులాలుచి హృదయచమ్మక పట్టుగాయమానమదవికా
రయై ద్రుపది నందనకన్నుల వింకిపంటమక్కువ చీకి తీరిక
గ్నేలయగు నుడువుననతనితోనిల్లనియె ॥

చ । అనఘుతిరావరోధ జలజాక్షులంబొందెడుసీఫాని
న్నునీ । యనువునసీచజాతి మలినాంగిని గోరుటనిండ్ల
మయ్యెనె! మృనముచెలంగ గల్పసుమమంజరులన్ని హరిం
చుబంభరం । జెనయత్కళానసంగతమహీరుహవల్లరిఁ గో
ర్కినించునే ॥

(35)

గీ ॥ చేరిబల్కిబతివ్రతగోరువారి ।

చిత్తచపలత యిష్టాఢకాసిద్ధికన్న ।

మున్నుగావారికత్యయమునునొసంగుఁ ।

..

గానబరుసంపుపలుకులుమానుమయ్య ॥ (౩౬)

క ॥ తనశోభబాణసంఖ్యయు ।
నెనయంగవహియింతురనుచు నీప్యంబోలె
న్వినమరుడునాదుపతులగు ।
ఘనులంగంధర్వవరులఁ గడుబాధించున్ ॥ (౩౭)

క ॥ ఉరుబాహుబలురుమగటిమి ।
నెరయంగాబరు లవలననిజరూపంబు ।
స్వరితనగునన్నఁగృపతో ।
నిరతమురక్షింతురయ్య నెఱినాదువిభుల్ ॥ (౩౮)

క ॥ కావునవామాధ్వమున ।
న్నీవిటుల మెలంగితేని నెఱికోపమున ।
న్నావిభులు దక్షిణంబగు ।
త్రోవనైలఁగింతు రయ్యధ్రువముగనిన్నున్ ॥ (౩౯)

గీ ॥ ఇటులబల్కుచున్న పటుశేముషీమతి ।
మహితపాండవేయు మహిషినంతఁ ।
చకుండుపేర్ని నేచిస్వమానస ।
స్మృత్తికరణిఁబ్రతినివృత్తిఁజేసే ॥ (౪౦)

గీ ॥ పాణుద్రుపదుపట్టిపదములుసుదృఢవి

క్షేపణమున నెఱుపుజెందినట్టు ।

లపుడునూతపుత్రున యులుగిన్నచే ।

నొగరుచాయనొందె నగణితముగ ॥

(౪౦)

క ॥ ఎంచకపటవగనాతఁడు ।

పాంచాలింగొప్పవట్టిపడవై చిభువి ।

స్వంచననుద్యమవిశ్రా ।

మాంచితకరపాదోయుగళి నవమానించెన్

॥ (౪౧)

క ॥ తాడనభయమునననఁద ।

న్నాడినొకటఁజాగెసంజ్ఞనలిదూరముగా ।

వాఁడుసనవెడలితడవుగ ।

నోడుచుగనువిచ్చెదైవ మోచున్ నెయితనిన్ ॥

(౪౨)

వ ॥ అంతస్థలనలేచి ధరాపరాగనైల్య పిహితగావున
వాస రాచ్ఛాదిత మహావధి తెఱంగున నెడసినముం
గురులు గలదిగావున సుడిగాలి బొడవునెడిన వాలక
దంబంబుగల సవరపు మెకంబు పోల్కి సూత కులదే
శంబునకు నూతన ప్రభమేతి బాధంబోలు కన్నీరు నిం
చుచుఁదన్న మక్కువఁగావనెక్క డనేనియు దిక్కులే
మినా ద్రుపద నందన మంద మందగమనంబు సేన్మప

భీతవేటొక్కచోననుఁ బెట్టుమయ్య ।
పుడమినజ్ఞాతవాసాప్తి పొడమియున్న ।
నీలమదిరక్ష్యమాఁ గులపాలికలకు ॥

(౫౨)

ఉ ॥ ఇస్పగిదిన్వచించు జలజేక్షణపల్కుల నాలకించి
నన్ ॥ గొప్పకనుంగవన్ స్వపన గుంభిత లోహిత మిబ్బ
డింపఁగా । నప్పుడు నిగ్గళదృవలు దృఢాక్షర మదన్
శంకనోయన్ ॥ దప్పకమారుతాత్మజు రదచ్చదమృతైవ
డంకెసారెకున్ ॥

(౫౩)

శా ॥ మేలైమించఁగ నాహిడింబుబకుఁ గిమ్మిర్జ
రాసంధుని । న్నేలం గూల్చి త్రపాభి దాటెదుబలా నిం
ద్యోగదోర్యప్తికిన్ ॥ లోలంగీచక నాశనోద్యమము వేపు
ట్టించియద్దానినీ । వేళన్నిక్కముముంచెదీవుధరణీడ్చుం
డంబునిందింపఁగన్ ॥

(౫౪)

చ ॥ కడనమునందు శత్రుజన క్షాండము గండడఁగిం
చునట్టి నా । గదయటు లుండుఁగాక పెనఁ గంగఁదొడంగి
తి నేనివేల్పుతేఁ । డదరితోలంగుఁగంజభవుడక్కటభీతిలి
పాఱుఁగేశవుండదురయినిల్వనేరఁడు మహేశ్వరుడైనబ
లాయితండగున్ ॥

(౫౫)

క || ఆపగిదియైనగీచకు ।

సేపడఁపకయుంట యుక్తమేయల్పుండై ।

చూపడినసతీద్రోహిమ ।

హాపురుషులకెల్ల వధ్యుడగునిక్కముగఁగన్ (౧౧)

న || కలికీపలుకులేల యూలింపుము.

గీ || అతనినెత్తురులత్తుక నంఘ్రియముగన్ ।

నస్థిచూర్ణంబు కిచ్చారమంగమందు ।

నపయశఃకజ్జలము నములందునునిచి

లలితమద్వీర్య లక్ష్మీనలంకరించున్ (౧౨)

గీ || వీరలక్ష్మీనిట్లలంకారమేను :

చేయఁగాఁగాంచినిజముగఁబోయజానీ ।

నాల్లిసైరంధ్రికాచారకేసైసై ।

సిన్ననుసరించువానిఁగనన్న సిన్నన్ (౧౩)

చ || అలరఁగనిప్పుడపుచని యంచదపాంగవిలాసప
లముల్లయఁదనంత సేపొడము మాడ్కిదర స్థితపూర్వ
వాణినా । ఖలునకునాట్యశాలయదె గాటిపుక్రీడకునహా-
భూమియై । యలవడునంచుఁదెల్పు హృదయ మ్మననమ్ము
నునమ్మదాంధుఁడున్ (౧౪)

గుందిరంబుసంబుగనుదెంచిన ॥

క॥ అన్నశినసేత్రంగనియం ।

దున్నజనులుతత్ప్రవృత్తియొగినెఱుకపడె ॥

సన్నెరునించిరంచలు ।

సన్నుగనొకమాటనైన బల్కురుభీతి ॥ (౪౪)

చ ॥ అగణిత మేసుసంవృతమహాద్రివలెంబొగసోఁకఁ
గచ్చరం । బగువసనంబుదాలించి మహానసమందు శరాస
సంపుగా । నెగఁజెడుదిండుగాఁగశయనించినమారుతసూ
సంకీర్తన । మృగువయు సంజప్రాద్దుకడమందగతిజనైద
న్యమందుచు ॥ (౪౫)

చ ॥ ఉరువడినస్థవీపుఁమగు సూరుపుఁబుచ్చుచువా
యు సూనుచెం । తరమణి నిల్చియుండు తఱిఁ దత్కుచని
గఁళ ద్రక్షురాఁస త్వరముగమేనసోఁకిన నతండటునిద్దు
రిలేచిచూచియో । తరుణియిదేల దుఃఖమన ద్రాపదిచె
ప్పదొడంగెదీనయై ॥ (౪౬)

గి ॥ నీచకీచకపిద్గుఁడునెఱులుపట్టి
నన్నుమోదంగనిప్పుడు నాదుదుఃఖ ।
మేమియందునపత్రపయెట్లులుండు ।

వీరపత్నీత్వగర్వమువీడదెట్లు ||

(౪౭)

క || విరలునికొలుపునదుఃఖము |

నెరయంగానేను మొలుగు నిక్కపుయతియై |

పరగినక్రియధర్మసుతుం |

డమదారనుపేక్షపేసెనలిలకుమారా ||

(౪౮)

గీ || పుడమి నేనుబ్రతుక భోగింపఁడతండు |

నిహతనైనభోగనిపుణుఁడౌను !

బాద్యశేచ్ఛకంకతన్మొన్న వానికి |

శుభకరంబుగాదె శూరవర్య ||

(౪౯)

క || అతనియనుజ్ఞామార్గము |

చతురమర్తిదాటవీపు సతతముగానె |

గతిలేనిదాననగున |

న్నితరులుతలపట్టితివియ నిదితటియయ్యెన్ ||

(౫౦)

గీ || ఇతఁడుదుశ్శాసనునికన్న నెక్కువైన |

మంతువానరించె నికబిల్కుమార్పవేని |

యాదిదుశ్శాసనునిజంపి మోదమిడిన |

వేఁజిత్రోడనప్రాణము ల్విడుచుదాన ||

(౫౧)

గీ || వీఁడుబలవంతుఁడనుచు నీవోడితేని |

గీ ॥ అందునొయ్యనఁజేరి తల్పాంతసీమ ।
 నందియున్నట్టి నీకుశుద్ధాంతజనుల ।
 నుండరాననములుమఱిజూడకుండఁ ।
 గ్రీడగావింతుబలుమఱువేడనేల ॥ (౬౭)

వ ॥ ఇవివిధంబుననొడుపు నప్పుప్పుబోడి పలుకు కురు
 జుతేనె కుంబెరలైనశ్రవణ పుటంబులు నెలమికడలి నీటి
 మానిసినీటునహృదయంబునుం బొడలుచుండఁగీచకుండు
 బ్రేమందనగీమునకుం జనినలుగు చెలువు వెలయందానం
 బాడి లోపలంబోలె వెలుపలనవలిప్తుండైయుండెనప్పుడు
 దనతనయుని ప్రజావతికామితంబు సమకూర్చుతలంపునం
 బోలె వనజహితుగడుతడయక పడమటికడలిం బడిన మి
 న్నుమన్నంగనరాని కటికిచీకటి గవిసిన సురతోపకరణం
 బులఁగూర్చికొని యతఁడువృకోదరుండురాజ భోజనాదు
 లంగాజేసి తనకన్నమున్ను గానాట్యశాలోదరంబునంజే
 రియుండ నచ్చోటికిం జెచ్చెరవిచ్చేసి ॥

చ ॥ కనకపుబొమ్మపోల్కి నిటఁగంబముమాటుననెం
 గునుండెదే । యని తనపాన్ను చెంగటికి నల్లనఁజేరఁగవా

నిఁగీచకున్ | గనివలలుండుసంతసిలి కాంచలపు న్నిచ్చెనన్
సన్దళ | స్వనమున నానితోడ సరసంబుగ నేగింపఁబడెన్
నేర్పునన్ ॥ (౧౯౯)

గీ || గీడుకులకామినుల యందనాదరణము |
చేసిననుఁ గోరినీవిందు జేరుకతన్ |
నేనుమదిలోబహిగన్ తప్రాణుఁగఁగఁగఁ |
దలఁతునీయెడనిన్ను సిగ్గుముగవినుచున్ ॥ (౨౦౦)

వ || అనియినడుపున నుడఁపునడముడి కా హాని గా
తుండు మృదులవచనంబుల నిట్లనియె ॥

చ || కలికిరొ భతఁలై నసురగాయకుల స్థలమొందఁ
ట్టలి | మృలననుమానపుంగలసిపుష్పశరాసనకేఁదేల్పెన్
గాఁ | దలఁచితి కాననేడువిబుధత్వముకంటెను మన్నరత్వ
మే | యలఘుతరంబుచేసితి వహర్నిశమున్నినుసన్నుతం
చెడన్ ॥ (౨౦౧)

గీ || ఎనయనమరాధికత్వము నిచ్చిత్తెనన్ |
జాననీకింకఁ గార్యశేషంబుగలదు |
మేకుగిరి మీఱుచనుదోయి జేరఁదీసి |
యమృతమునుమించువాఁడెఱనాననిమ్ము ॥ (౨౦౨)

౧౧ || సగతిసూరడించుహృద యేళనిదేశము నొంది
 పుట్టి | నాగసమానయానమది నమ్మియలంకృతి మం
 దులంబునకా | బాగుగనిద్దురింపఁదనభావగభీతి యుబోతె
 నిల్లచే | మూఁగిననాటిలేయితుగముట్టిబలయితమయ్యె
 నయ్యెడక || (౬౦)

౧౨ || పరదిననుండుగీచకుఁడుభావజువాడికినోడిఖిన్నుఁ
 డైపరంగసప్తత్తరస్మృతికిఁబాత్రుఁడఁగేళులఁ గూడుకొ
 యల్కులకా | స్థిరమతిఁగేశకపకాణముచేతబదాహతిచేత
 నాకడకా | గురుతరవైరశుద్ధిసమ కూరిచికాపుముభావి
 నీమణి || (౬౧)

౧౩ || మగలునీకునేవురుగలరంటివినేను |
 గలుగవారివలని నభుకువిడుము |
 కానసింగమొకటి గనబడ్డపరమృగం |
 ములుచెరించుటెట్లు జలరుహక్షి || (౬౨)

౧౪ || నాతలపై నంజలివన |
 జాతమునకుఁ ద్వత్ప్రసాదశంసిపదంబుకా |
 శ్రీతుల్యసహచరంబుగ |
 చేతఃప్రమదంబెసంగఁ జేయుముకలికీ || (౬౩)

వ || అనియీలీలన వేలంబుగఁబ్రలపించు నీచుఁగీచ
కుంజూచి యారాచపాలఁతి నానంబోలె ననిష్ఠభావంబున
నాననంబుద్రిప్పి తమినిలుపనలవిగానిచందంబున నాఖలు
నకిట్లనియె ||

క || ఓయీశుభకర భువనం ।

బాయహిభూషణునిదొట్టి యంతయుమాయం ।

దోయఁగఁబూనినమదనుని ।

యాయతశౌసనముదాట నగునెజనులకున్ || (౬౮)

చ || యువజనభావనామనట యుగ్ధమునందొలివాఁ
డులజ్జయ । న్యవనికమాటునన్తసలు నారయరెండవవాఁ
డుధీరుఁడై । యవిరళసత్త్రిపాజవని కాంతరమందువసింప
కుత్కతో । త్వవమునవెల్వడున్బ్రకృత వస్తువిశేషమిఁకేల
చెప్పఁగన్ || (౬౯)

ఉ || ఒప్పుగఁదావకీనచతు రోక్తులచేభవదాప్తివిఘ్న
మా । నప్పటి భత్కదండన భయంబు దృఢించితి నింక
మోహముం । జిప్పిలభీమసంతమస సిద్ధముగాఁదగునాట
యింటికిన్ । దప్పకరమ్మనీవురతి తర్కితసౌఖ్య భరంబు
నొందఁగన్ || (౭౦)

గీ || మిత్తిగౌరునకుఁదృణాత్తపిండమనంగ ।
 నున్నయన్నఁజూచియుమ్మలించి ।
 యనుజులన్నకరణినస్రముచేఁజేసి ।
 రందుగుల్బయుగళమందులోతు ॥ (౮౦)

సీ || అంతవారలుదమయన్న విపత్తికిఁగారణమిదియ
 నికనలిమూర్త । భీమముష్టులఁబోలెఁబెద్దఁజెంకాయలనమరి
 నపార్శ్వభాగములుగల్గు । సంత్యవిమానమందల శనంబు
 నుజేర్చి దానికంబమునందు ధమశీల । మాలినిఁగట్టియా
 భీలాంధతిమిరాభ) చపలతాదివియలుసరణిజూప । నాప
 భంబునఁబితృవనమందుఁజేరి । పగతురాత్మవివేక సంపత్తి
 తోడఁ । బూని కుణపాహఁమైన విమానమందు । నున్న
 ద్రౌపదిఁజితిమీఁదనుంచిరపుడు ॥ (౮౧)

వ || ఆసమయమందాసతీమణి యోనాథా జగత్త్వా
 నభూతా విపద్ధంధూ యిప్పుడు కాంతయగు రసవతింబ
 రిగ్రహించి యీముగ్ధనేలగణియింపవనియెలుఁగెత్తిరోద
 నంబుచేసిన ॥

చ || వలలుఁడుద్రౌపదీరుదిత వాక్యములన్వినియూరు
 మారుతౌ । కలితములె యలాతరుచికాండము లోలివె.

లుంగగారుడో | జ్వలమణినన్ని భాంధ తమపలకున చూ
తుకరచోలగాభుజా | బలభునుకాటుకన్నెరచు బల్లిన
దప్రజాత్తోనవృష్టియుకా || (౮౨)

స || రాజవిదనదుతండ్రియతులితవిగ్లవ |
కాకియగుమఁ దాళభూరుహముల |
బడగఁద్రోచినట్లుపడవై చిహ్నముకరఁ |
గాందినంతసిల్లెగాలికొనుట || (౮౩)

క || సురగాయకుఁ పనిభయమునఁ |
బరులెల్లడఁ బాటముక్తబంధనయగునా |
గిరికుచవలలుండుఁ బర |
స్పరనుతిసేయుచునుబురికిఁ జనిరిద్దతొగి || (౮౪)

వ || అనంతరంబ సుంధ్యారాగంబుగలసితపనలింబం
బుచుంబించుచుండ శంబసాధనదిజ్ఞుఖంబు క్రొత్త నెత్తురు
విడుచు పలలపిండంబు నెనసియున్న రంగమంటపంబునను
కరింప గోడుగుడిచి పౌరులందఱును దలులువీడమానంబు
గూడ నంగంబులువడఁకాడఁ బుడమితేనిమోసలవెడలే
క కడువడిం జేరిన ||

గీ || అతివలెల్లమండలాకృతిఁ గూర్చుండి

చ ॥ అనుచుఁగ్రియంబుగాఁబలుకుచున్నది బాంధవం
విముచకుఁ యనిచయుఁకెక్కఁబూనుకఱి గాఁచుచున్నది తదీ
యభూతముం । చెనయఁగఁడమ్మచూతలి నియింపఁగఱాయు
పువ్రాచిసూచునో । యననరనిత్రభంబగునమలచిదముష్టి
నిగొట్టెనునుడై ॥ (22)

ఉ ॥ శీమనుహాగ్రముప్టెహపిఁపిడితుండై యపుడత
లోపల । న్నామినిగాదువీడు సురగాయఁకుండంచును వా
నిజంపను । ధామబలుండు భావిశవతాదశకుం దగవైస
ముష్టిసే । సేమముతోడఁబట్టెజన నిందితచర్యఁడుసూత
పుత్రుఁడు ॥ (23)

సు ॥ వేగముజ్జయాభిలాషవిస్తృతాతికోపము ।
లాగఁగ్రొత్త నెత్తురెల్లఁ జల్లుచున్ స్వశౌర్యముల్ ।
దూగనించుకేనిగ్గానిదోచకుండనిర్వరం ।
దీఁగివారుబాహుయుద్ధమిట్లు చేసిరుగ్గులై ॥ (24)

గీ ॥ క్షేళితమువీరవాదము చెలువులేక ।
యతులవీక్షకచాటువాక్యములులేక ।
దీర్ఘనిశ్వాసహంకృతులైలియకపుడ ।
భూతపూర్వనియుద్ధంబు పొదలెనందు ॥ (25)

గీ || స్మరచాపశిలీముఖముల ।

సరిరంధ్రములందిపవనజాతవిధూతాం ।

తరమయ్యుగీచకాంగము ।

పారినించుక యేనిమ్రోతఁబూనకయుండెన్ ॥ (౭౬)

మత్త ॥ కూశకీచకుండపుభీముఁడుగొట్టినంతనె ప్రాణ
ము । ల్లోలుపోయిపడంగరంగము గొబ్బునంజలకేతువై ।
యోలిఁగంపము నొందెబాధ్ధుని యొద్దగన్యలజస్రముం ।
బోల నేర్చిననాట్యపాటవముంబ్రకాశముచేసినాన్ ॥ (౭౭)

వ ॥ అంతనమ్మండపంబున గండుమీటిశత్రునికండలు
పిండంబుజేసినం జూచి యాచకోరాక్షితద్దయునలరి కొని
యాడుచు నొద్దజేరి నిజభుజంబులు ముద్దిడిన నన్నరాగ్ర
జుండువెడలి మున్నున్న కరణిమానస వికారంబు మాని
మహానసంబునశయనించిన్ ॥ (౭౮)

చ ॥ కుటిలతనిట్లుకీచకునిఁ గ్రూరునిబోరను గూలిపిం
చియూ । తటిదుపమౌంగిహస్తములుతద్దచలింపఁగభీతిఁబో
లెన । కటయనియేడ్వఁగా వినుచుగ్రక్కున దత్తపాజా
తులాత్మలో । నటమటఁజెందిచేరిరపు డందఱునతఁనమం
దిరస్థలిన్ ॥ (౭౯)

గూఢవా । సగరిమనుండి సూతసుత సంఘము తోఁగల
హించరెక్కడఁ । బగగొనకుండి రాచెడుగు పాండవుల
న్యలతోడవేఁగుగఁ ॥ (౯౦)

గీ ॥ బీదలగుచు లాతివేసంబులనువాని ।
వీటనుండివృద్ధు విరటుఁగలఁచి ।
రనుచునినజితో డహస్తముల్లట్టుచు ।
భుజములెగయనగియె భూవిభుండు ॥ (౯౧)

సీ ॥ అరిగివిరాటుని పురముగలంచిన నరుగుదెంతురు
వారుదురముసేయ ! నంతవారలగాంచి యవక్ష్మ్యలనుజే
యుదము నీవుముందుగా ధైర్యవృత్తిఁ । బొమ్మనిసెలవి
య్యఁబూనిత్రిగర్తాధి పతివానిమొదవులఁబట్టఁదివిరి । దినక
రుండపరయా చెసఁబోలెవైరాట పట్టణముద్ధతి ముట్టుడిం
చె । భయదరథగజతురగ సంభవమహోగ్ర । వితతధూ
ళీపరంపర ల్విన్నప్రాకఁ । గడలు మ్రోగంగఁ పౌరులు
కంపమంద । భేరికాధ్వనిదివియెల్లఁబూరట్టిల్లె ॥ (౯౨)

వ ॥ అక్కా లంబున వీటికి దక్కిం బున నొక్క
చోఁ దొగరు జిగినెగడుటంజేసి మునిగిన గాధితనయు

నినిట్టూర్పులఁ బ్రబలిన యలలుగల శమంతపం చకంబు
కై వడి నొక్కయెడ నల్లడాలు కలిమి గండకందూల పే
నండ శుభాదావండ కంపిత విటపజాలంబగు తమాల ప
సంబు పోల్కి- నొకచాయ వెలిచాయ నలరుక తనఁగన్న
పుకొండచేబిండి చేయఁబడిన ఘనంబుగల జిడ్డుకడలిన
డిచక్కి తెలుగున నెత్తిన తోఁకలు గడలొత్తినహుం
స్రుతులునెఱసిన భూభయ నెగడిన గంటల రవళియునై
త్రుగర్త పైకప్పులు బోలుకొని పోవంబోవునా లమండల
వృత్తంబు నాలించి కరిఘటా ఘీంకారంబుల మేడలపై
వేడుక సింగంబుల పదనగుహా మానంబు వారించుచుఁబ
రివీర బీవితావారిణంబుకై సరసిజాప్త వరకుమారుని
బిలుచు చాడ్చున మంచి తెమ్మెరలం జలించు చేలాంచ
లంబులు గలధ్వజ దండంబుల నమరతటి నీతట విటపి
బృందంబు నాచ్చా దింపుచు విరాటుఁడు దాడివెడలిన॥

క ॥ దురమోహరింపఁగయానము ।

లరుదుగ నెక్కునెడఁ గీచకాపులకెల్లఁ ।

దురగప్రసంగసూక్తి ।

నెవ్వరగుగంధర్వపదము విషమైతోఁచె॥ (౯౩)

విక్కులద్రుపద్రాపదీమృగాక్షి ।

సందనందసట్టినిజవిలాపంబుల ।

చగలునెగడఁజేసి రగణితముగ ॥

(౮౫)

క ॥ ఎన్నఁగనపుడుసుధేష్ఠా ।

నిన్నిధికేతెంచికృష్ణ సరియాసతికిం ।

సన్నులఁగాటుక యడకయే ।

నిన్నననశువులునిండఁగాఁజేసెరహిణ్ ॥

(౮౬)

గీ ॥ అపుడుధమఁతనూజాదులనిలజాత ।

ఘాతీచకఁసంకులదుఃఖిఁబోటి ।

నియసతీబాష్పవారిరుపరీత ।

సమయగిరినెక్కి నిట్టూర్పుజరిపెరెలమి ॥

(౮౭)

చ ॥ ధృతరతి గీచకావళి చరిత్రము జిత్రముగాఁగస

న్ద్రుణా । నివృత్తులగు చారపూరుషుల నిర్తలవాక్కుల చే

గఁగిహించివై । కృతమతియాసుయోధనుఁడు హృద్గతకార

ణరాజిచేనిజా । హితులువిరాటభూవిభుసియింట వసించు

బ్రతింగి రంగుగణ్ ॥

(౮౮)

క ॥ పరదినముననంగమహి ।

శ్వరశకునులగూడి సభకువచ్చికురుధరా ।

వరుడలభీష్టాదులఁగని ।

కరమలరుచునిట్లులనియెగంభీరోక్తి ॥ (౨౯)

వ ॥ విందులారావింటివేవిరటునిపురంబునఁగీచకుఁడా
కకామినింగామించిన నారేయినితరులకు దృష్టిగతులుగా
నిదానిపతులగు గంధర్వలేపురునతనికి వంచనచేబంచత
నొసంగి మగుడనామగువకు బెగడుపుట్టించు దనుజనిభత
దనుజుల నిసజవీటికనిచిరనిజనశ్రుతి మామక శ్రుతిగతం
బయ్యె నిందుసందియం బేలశృంగాట కమండపస్తంభ
సంగత సాలభంజపోల్కి సకలకరస్పృశన పాత్రీమగు
నాచంచలాక్షియే పాంచాలపుత్రితత్ప్రియవ్యపదేశంబు
నమెలంగు నాగంధర్వ లేధ్రువంబుగ శమనానిలమఘ
వనాసత్యులకుం బెరపడఁతుకలయందుఁ బొడమినకొడు
కులగుదురు వారిలో వీరుఁడైన సమీర కుమారుండే య
క్కించకుల జక్కడిని యుండునారౌరవీరి దుండగమ్మిం
డంబై భూమండలంబున నిండియున్నయది ॥

చ ॥ మగఁటిమిమీఱదేశమునమాగధముఖ్యులతోడ
గాననాం । తగతిహిడింబుఁ జాదియగుదాననవీరులతోడ

చ ॥ చనిసభికాళియా దనిక సాదులుగోపకులెల్లఁ జె
ల్పఁగా । వినివిరటుండువారిసతివిక్రమ వంతులఁగా నెఱిం
గిక్ర । స్నననమరేంద్రుకుంజరము నాల్గురదంబులఁబోలె
గుంతినం । దనులను మున్నుగూర్చి కొనితాఁకెఁద్రుగర్త వ
సుంధరాధిపుఁ ॥ (౯౪)

గీ ॥ పొదువుసహదేవుఁగాంచి యామొదవులెల్ల !
లలిఁద్రుగ తేజుఁ దృణముగాఁదలఁచినరకు ।
గొనకముదమంది మక్కువ కొమరుమిగులఁ ।
జెలఁగివిరటుని సైన్యంబుచెంతఁజేరె ॥ (౯౫)

గీ ॥ కడకతోశింజనీకుశకరములమరఁ ।
గంబుజనితారవ ప్రణవంబుసలఁగ ।
సిరుమొనలవారు శ్రేణులైకరముమెఱసి ।
సరగఁగదనాధ్యయన మోలిసలిపిరంత ॥ (౯౬)

చ ॥ అనుపమ మత్స్యభూపతి మహానస శాలనుభ
త్యుబృందముం । దనివిసనన్ దగంగుడిచినాడనిమర్తము
జెల్పునట్టి యా । యనిలజు సింహనాదము రయంబునపె
ల్వడినంతవిద్విష । స్ననములు దిక్కులన్ని యుఘనంబుగ
సారెవడంకెఁగొంతుచుఁ ॥ (౯౭)

గీ ॥ అంతనసిధేనుపులు నిజాహ్వాయమునందు ।
 నుత్తరార్థమునకునర్థముద్ధతగతి ।
 నానుశత్రుఁడగుహియింపనలవిరియుఁడు ।
 గావఁజలియించెనంకులకదనమందు ॥ (౯౮)

క ॥ రణధరణిఁజేఱగగనాం ।
 గణమున నెగుచెంచునట్టి కాలునిజయధో ।
 రణముగనివెఱచెనోయని ।
 గణియింపఁగనినునివాజకడుదప్పుననెన్ ॥ (౯౯)

గీ ॥ స్థిరముగాదినయామినీసీమలెఱుంగ ।
 నడుమనిలిచిన కురువిండిలయనంగ ।
 నరుణితాంభోద పక్తియైయలనసంస్థ ।
 యల్లనల్లన పగిత్తోడనుల్లసిల్లె ॥ (౧౦౦)

ఉ ॥ అయ్యొడఁజప్పలోఁ దెగిన యట్టివృద్ధాస్త్రియెగా
 దుచింబముం । జయ్యన న్రక్కలింతునని సోపై తెమిన్
 యమంది పాఱువో । నయ్యరవిండిబంధుని యంబున
 బాపకునందుఁ ర్పఁగా । డయ్యనికాఁకినాఁగఁ ప్రబంబ
 యుతోఁచెను సంధ్యయెల్లడన్ ॥ (౧౦౧)

గీ ॥ పెరుగుకెనుకఁజమూఁద్యయ పీరులాత్తు ।

శేత్రములదానివిభజించి నించిననగ !

గగనవాద్ధికి విద్రుమకాంతియైన ।

సంధ్యక్రమముననశియించెవంధ్యయగుచు ॥ (౧౦౨)

క ॥ పాయనిచుట్టటికంబున ।

నాయతతద్రేణుతమము నాలింగింపన్ ।

చాయగనచ్చెననంగా ।

నాయెడఁదిమిరంబుగ్రమ్మెనాడఁగరిత్రిన్ ॥ (౧౦౩)

క ॥ కొన్ని పతత్రులుచట్టుప ।

తెన్నఁగముడిచికొనిదాఁగునెడవేడుకతోన్ ।

గొన్ని పతత్రులుతొక్కలు ।

గ్రన్ననవిచ్చికొనితిరిగెఁగరమరుదారన్ ॥ (౧౦౪)

చ ॥ అమితపుష్కలవర్షజ భయంబునఁగంకములెల్ల
బాలువోన్ । గ్రమమున భీమపక్షమును గైకొని క్రుత్తుచు
చుండసంగర । ఊమనధికంబుగాఁగ నొక కంకమనంబున
కప్పుడదృత । ప్రమదము సంభవించెను నుపద్యగణం బ
గువందిచూడఁగన్ ॥ (౧౦౫)

ఉ ॥ పట్టునధ్వాంత కర్దమవిభాసురమా రణ భూసు
యందున । తప్పటసఘట్టనంబులను బల్లరుబుట్టుస్ఫులింగ

పక్షిచే । రట్టుగరాఁగలట్టిసమరంబుల కేచి ప్రతాపవీజ
ము । లెట్టుచునున్న వారనఁగ వీర వరుల్చురియించిరత్త
తే ॥ (౧౦౬)

చ ॥ నళినసమూహబంధుగమనంబు లభింపమివీరని
జేరు । ల్పలుమఱునాకసంబునవిలంబముగాఁజరియించు
చోఁగుతూ । హలమునఁజేరిమీతికలహంబునకై సురకాం
త లొండొరుం । బెలుచనఁగేలుపట్టుక శపించిరి రాత్రిన
ఖండవైఖరి ॥ (౧౦౭)

ఉ ॥ అత్తఁగ్రొత్త నెత్తురులనంటి రథావళిమీదలీల
మై । నెత్తినయట్టి కాంచన సమిధమహాద్యుతి కేతురాజి
బ । ల్కొత్తులఁజేయుయుధము నుగాంచుతలం పుననర్థప
థ ! తిన్నతిలినిల్చియున్న చరమంబగు సంధ్యయనన్విరా
జిత ॥ (౧౦౮)

స్తో ॥ అసిసేయువేళయం దాత్మీయదుర్వార గజనన్తి
రథపత్తి గళితనూత్న । రక్త సిక్తంబైన రణచత్వరము
గాంచిభూరిరోషావిలాకారుఁడగుచుఁ । గల్పకాలానల్ప
కల్పిత వ్యవసాయ దారుణచ్ఛవి దండధారి పోల్కిఁ ।
బూని సుశముండు మానసంబున ధాతక రాష్ట్రాని

యానతి రహిణతింసఁ । జతురధీవర సామ్యంబు జతనుప
డఁగ । క్షణములోపల నలమత్స్య చక్రవర్తిఁ । బట్టికట్టఁ
గమదినెంచి ప్రాధిగాంచి । తారసిల్లెను దనసేన వారు
పొగడ ॥ (౧౦౯)

చ ॥ ఘనతర మానవంతుఁడుత్రిగర్తమహీశ్వరుఁడుల్లస
చ్చమూ । వననిధిమధ్య భాగమున వర్తిలుమత్స్యవరే
ణ్యరూక్షతఁ । గనుఁగొనియట్ల చేరికడఁ కణభయదం
బగు వింటినారిచే । ననుపమలజ్జచేత నదయంబుగ బద్ధు
నిఁజేసెనీసునఁ ॥ (౧౧౦)

ఉ ॥ పోరఁబరాభవంబిటులఁబొందినమాత్మ్యనిఁజూచి
యన్నదో । స్సారము మీఱఁజేరి బొమసన్న యొనర్ప
నెఱింగి యప్పుడే । మారుత సూతిసైన్యము లమాయఁ
గఁజేసి యరాతి యైనగో । త్రొరమణాగ్ర యాయకి వి
రాటుదశ న్స్వసనిచ్చె నచ్చుగఁ ॥ (౧౧౧)

చ ॥ దురమునమాత్మ్యసేనమరితోఁచక యూరకచూ
చు చుండఁగా । నరుదుగఁ జాపరాజిత గుణాగ్రణి య
ద్భుత శౌర్యధైర్యభా । స్వరునిఁ ద్రిగతఁభూవిభుని బ
ద్ధునిఁ జేయఁగనయ్యెగర్తయు । న్గరణముమూచు లో

కములఖండగతి న్ను త్తియించుచుండఁగన్ || (౧౧౨)

ఉ || అనిశవేశభూజనములకులుమూసినజాలవిచ్చి
నన్ | యూనితమః కదంబము డివోకసమాన ఫలంబు
నిచ్చిన | ట్లానరనాథ సత్తముల కారయనిన్దర కున్స
మంబుగాఁ | దానోసఁగె న్ఫలంబు బ్రవిదారణ మెంత
యువిత గొల్పుచున్ || (౧౧౩)

గీ || పననజుడుపరిభవింపఁ గృపాభుడైన |
ధర్మజునియాన మత్స్యభూధవుండు వేడువ |
నారజనిపోతె డై గర్తుడర్థశేష |
మైనవాహినితో వచ్చినట్లచనియె || (౧౧౪)

ఉ || మంజుశీరఃకమండలు పుమానితనిర్మలకుల్యనంత
మున్ | కెంజిగి నూత్నరక్త హ్రదకీర్తిత శౌటియుఁ గే
తుండండుమున్ | భంజితసేనయాట శమభాజనతం గొని
యాజి భూమిదా | యంజని కంకుచేంతఁ జరమాశ్రమ
పద్ధతినేర్చె నాదగెన్ || (౧౧౫)

వ || అంతమఘనంతునిదిగంతంబునఁగాంతిమంతుండై
రజనీకాంతుండు దంతిదంత ప్రతిఫలనానంత పాండిమం
బగు కిరణకాండంబుచే గదనశ్రమంబు వదలింప నంతకు

మున్నొక్కం డగువలలు నేపలుమాఱుఁ గలయ నవలో
కించు విరాట ధరావరున నీకిని మరలించుటంజేసి పెరిఁగి
నవేడ్క మఱచునాల పాలుగారఁబోలం దడిసియెల్లెడల
జల్లనైనయి సుముపసమించు తెరువునం బరంగి తెప్పల
నప్పళించిన దురముపాలము దుమారమ్ము ముందుగాఁగ
న్నట్లు మూయింప భద్రనిద్రాంగ నాలింగిత సర్వాంగం
బై యారాత్రి శేషంబునుగడపిన యనంతరంబ ॥

చ॥ గొనకొని పొందునందనునిగోత్రహరించిన ధాతృ
రాష్ట్రుఁడు । స్థుచుకొని సూర్యబింబము సభోగతమైన
పుడాత్మసేనతో । నెనసివిరాటభూతల మహేంద్రుని గో
త్రహరించు గ్రచ్చునన్ । జనియెను మత్స్యరాట్పురికిసం
భ్రమమున్పునముం జనింపగన్ ॥ (౧౧౬)

గీ । ఎడగలుగ నేగి కడువడి బడలినట్టి ।
యలసుయోధను సేనయునిలిచెనంత ।
భవ్యస్మృతగంధమున నిల్పఁబడినయట్లే ।
గొల్లపల్లియచెంగట నుల్లసిలుచు ॥ (౧౧౭)

వ॥ అప్పుడతని కాలుబలంబు ప్రబలసంతోషంబున
ఘోషంబుజొచ్చిచొచ్చి మొదవులంబొదివి ॥

చ ॥ అతులితదండఘాతములనా లనదల్చినగోపసంఘము ।
 ల్పితుకఁ గమించుపాలు తమవీన కుచంబుల మోయుచెంతయున్ ।
 జతనముచేత వెల్వడియెఁ జయ్యనఘోషమునుండిగోవు ।
 లాజతనము లేకయేవెడలసాగెను గోవులఘోషమబ్రమై ॥ (౧౧౮)

గీ ॥ ఇట్లునట్లునుసంభ్రమ మెనసినట్టి ।
 గొల్లపాలఁతులచనులు గన్గొనుచునంత ।
 హస్తీపకులెల్ల నిజహస్తీమస్తకముల ।
 నంకుశంబిడ విశ్లేఖహస్తులైరి ॥ (౧౧౯)

చ ॥ వరమతెయైనభీముడనువై దృశిఖామణిమత్స్యధారుణీ ।
 వరుపురి దక్షిణం బైన పార్శ్వ మునందు శమింపఁజేయును ।
 త్తరమగు పార్శ్వమందు వితతంబుగఁగల్గెనఖండ పక్షవా ।
 తరుజయపోలె గౌరవ కృతంబగు భాధభయంకరంబుగన్ ॥ (౧౨౦)

ఉ ॥ వల్లపుఁడొక్కరుండపుడు వై శమదుఃఖముతోడఁ బోతీయి ।
 ప్రల్లదమెల్ల మత్స్య నరపాలు సభాస్థలివిన్నవించెఘా ।
 వల్లభు ఘోషమందు బలెవక్త్రము నందు సుల త్వదంబులై ।
 వెళ్లఁదదీయ గోవుల తిగీతుల వై ॥

ముల్లస్థివేకదా ॥

(౧౨౦)

వ॥ ఇవ్విధంబున విన్నవించియతండు త్తరునితో మఱి
యునిట్లనియె॥

ఉ॥ ఊరకయుండెదోకి నుయోధునిసేన గ్రహించె
గోవులకా॥ ఘోరతరాజునృశిము గొమ్ముత్పదంబను
రిమాతెగాం॥ గారచియుంపునృశివము గ్రక్కున నెక్కు
మున్నిప్పునుధా॥ త్రీరమణులంక నెదిరింపుము రాజు
కుమారిశేఖరా॥

(౧౨౧)

గీ॥ నెలందుకలమ్రోలనీవాతక వినిచెలంగి॥

మేటినశముల వీరిసముల్లీకికొనుచు॥

నసమశుద్ధాంత ధీరుండుపసిండినంబ॥

మోరగాసల్విపలికెను చీరమెసల॥

(౧౨౨)

క॥ ఈతటిదురముననహంకారము॥

సూతుండుగల్గినను బాండుసుతుడారనవా॥

క్షీతండుచిజ్జగపగొరవు॥

లాతతభజశౌర్యనూతి నలరింపుచుమీ॥

(౧౨౩)

వ॥ అనియిజ్ఞాపించున నుత్తరుండుత్తమక్షత్తనరియ
చున్నరందెలిసి వుత్తలిబొమ్మగబోని యుత్తరామత్త కాని

చ. పువిరాటపర్వము.

మాలినీ నీలాకవలనఁ దదీయ సామర్థ్యంబు యాధా
 ధ్యక్షమున నెఱుంగుటంజేసి మోముదమ్మి చిలు నగివు
 గిమ్మ బృహన్నలను సారధ్యంబుకై యన్న సన్నిధికిందో
 డిశెచ్చినా

గీ || ఇటులసేధ కేను దొండ మహేంద్రసంకుడు
 న్నపకుచూరునియూడంప నెలయుకలను ।
 జతురతనగింపనిజతెరతో నెడయుగనిచ ।
 ధారిణంబును గాని - చ ఫరిన్ద్రున్ద్రు || (౧౨౫)

క || మండుండముననుచులు
 మెండుకొకినంగఁ జొరలునొండుపుడు ।
 నండుత్తొప్పిసన్నిధిగ ।
 ఘండుమహాకామదైర్ద్ర కానినాహికా || (౧౨౬)

కీ || చలిమయిల్లునునలవల
 బలెనాతిని సూర్యుగానిం బడినియలంబికా ।
 బలినద్దిపక్ష సేనల ।
 నెలయకడిహియుండెనను మ నాన్ద్రవలంబికా || (౧౨౭)

కీ || ఈమాడ్కిఁ బొండు సుతము
 భూమరణోన్మమముగాంచు తెఱిగ్రో పదియున్

శామునకునిదియెనిక్కము ।

శ్యామాకారిచిత్రయాగ మంచుదలంచెన్ ॥ (౧౨౮)

చ ॥ అనీశమకర్తృకంబులగు నట్టివిప్రజాపది కోకలా
నుమోసా । ధనచరగంబులై యతినిద్రాపున నుండునుగాన
వాసవే । కొనివఱియెంచిమాకునొంగుండనియ్యున్మో
హిబాలికా । జనములుకూడివేడిచోన సంతస మందుచు
నుండునట్టిచెన్ ॥ (౧౨౯)

సీ ॥ గమనాగమనలోల శమచారవిజ్ఞాత నలలనిశి
నుమోద కలితగుణము । వీరద్వితీయాత్మనీరిమాన్యశ్వా
త్త రాజ్యమతిప్రాధరామకంబు । సంజలప్రణానో పాంగ
నాభయయాచ నాప్రతిశబ్దవారాయనంబు । రాజన్యధా
నికారంభాశమితమాతు లశతనఘాటివికాశభూమి । మ
మిలమస్యో పసుంధిరాపతికుమారి । విజయప్రప్తకౌ
శుకాభీరకులము । బహువిధాలంకృతప్రభా భానురంబు ।
నగుచుండెత్పుటభేదనమలరుచుండ ॥ (౧౩౦)

చ ॥ కనకరథాధిమాధమహి కాంతినుతొగ్రచోకిష్టాన
మృగీ । వనితలుసేసజలుచు నపారిముదంబున వాంఛ

తిండుగాఁ | దనరువిపక్షచస్త్ర సముదాయముకై వెసని
 చుచ్చుమూర్ఖమో | యనఁగితిభోక్తదీవనయునప్పనచేసిరి
 సామసామికుఁ || (౧౩౧)

ఉ || చిత్తరుచాలునంబరంగ జివ్వయెనచ్చెడు పూరు
 సానికె | హత్తిప్రతోళి యందుగని యాత్మను సంగర
 కాంక్షపీఠగా | నుత్తరుఁడొత్త నాహములనుక్కున దో
 పొడవోపొడవెన | త్పత్తినిమాయెడ న్నెడతె భద్రగతి
 భవనంబుమెచ్చుఁగ || (౧౩౨)

శీ || చయ్యనవక్త్రేణ శావభూసముదయ మాన్మై
 తిగుపని మానుడంత | బృందారకవిముక్త మందారసు
 ములకుఁ నుందిలెంబగుభూమ్య గంధముగల వలలమం
 జులకేరి బంధివ్వుమూర్ఖుని వేడ్కొదిద్విజయంబువిన్న
 పిండు | పరకాలమరసెడు కరణినాయురుపుర యరిదంబు
 చరితికు న్లనినకుఁగ | స్వాపమందినశత్రుభూషతులవలనఁ
 గలననిజజాతి వగ్గంబు సులభమగున | టంచుముదము
 నర్యోయన మించునరుని | డాలుపుట్టంబు తాండవకేళి
 సలిప || (౧౩౩)

శీ | సలిలమునమత్యైధారణకలననలరి | ..

స్థలముననుమత్స్యదశశాన సంభ్రమమున |
 నరుగుదెంచి న వాధినాగురునృపాల |
 సుస్థిరోదగ్రసైన్యంబు చూడఁబడియె (౧౩౪)

క || అచ్చటఁగొంతేయుఁడుపురి .
 విచ్చినరిపుసైన్య రజమువీక్షించిమది |
 డైచ్చఁడుమానిజనుఁడుతన |
 యిచ్చగలంగఁగఁ బరాగమెల్లుసహించుకే || (౧౩౫)

ఉ || ఆయెడశశ్రుసైన్య నివహంబుగనుంగొనుమత్స్య
 ధారుణీ | నాయక సూతకే శ్వభవ నంబునఁ బోలెప
 ఘాసు గోష్ఠితే | బాయక కల్గెదీతియు మనంబునఁగ
 న్నుల నశ్రురాజియుక | దీయక బుద్ధిమూర్ఖు గణుతిం
 పగమేన వడంకునబ్బుటక || (౧౩౬)

చ || కురవము కంఠదేశమునఁ గొంకక దాళువవారి
 శోషణం | బరుదుగఁ గన్నులందు జడియొకస మందును
 ధార్తరాష్ట్రజ | స్వరవము నాథనంజయ గుణస్థితి వేగ
 ముమైవడంకును | తరునకుఁగూర్చిభీతి ఋతుధమణ-ము
 లన్నిటెఱ్ఱాపె నొకకటక || (౧౩౭)

సీ || అరదంబువేడ్కియధిభీతాత్ముడై పట్టణమాగ్గం

బుఁ బట్టిపాటు । నుత్తరుండవిలిత మత్తమాంగముకట్టెను
 రిలించు కుంతీ కుమారుతోడ । గడ్డద గిళముతోడ గజు
 ప్రాంతచిత్రంబువలెను విలుప్తాథకాణాకై నై న । సచనంబు
 ధీరతా విచలత్వమున నతడొక్క డిందెను నెడిద్దినంగ ।
 నయ్యయో యేమి చేసెడ వయ్య ధాతకరాష్ట్రము । పై
 న్యంబులవి యపారంబు లగుటఁ । దురము చాలునునీ
 లుపు మీయరనిమింటఁ । గడచినను మిగిలి నాయుట్రగ్ర
 న్దురింపు ॥ (౧౩౮)

ఉ ॥ దూడలనాలదిత్తురికిఁ దోలంగ నిమ్మలఘోషమ
 స్పీకిం । గూడుగఁజేయ సిమ్మచల గోపకులనైవమోచిని
 చ్చునేఁ గాడినిఁ బాటిపోవుటయె భాగ్యమునాకిలఁబ్రా
 ణధారణం । గూడిన గాడినంబు నొక కోంచెము నైన
 నెలుంగువక్కటా ॥ (౧౩౯)

ఉ ॥ అల్లదెమున్న మున్నెకసనయ్యెడి నుత్సుకుడైన
 నాకునా । అల్లిమొగంబు గానననుఁ దిత్తువిధంబునఁ జే
 ర్చుమింకనీ । కుల్లము పల్లవింపఁ గిరుణోన్నతి గోశగృ
 హించితంబుతా । నెల్లిధనంబులం బొసగ నిచ్చును మె
 చ్చు మదీయమాతయు ॥ (౧౪౦)

గీ || సరగఁజిత్రాజి గసిబాల్కచాపలమునఁ
 కీరియచ్చట లేనట్టిసింహనాద ।
 సంజీబ్బంహిత హయహేసితములచేత ।
 నంచుఁడుడనైతి నిటనాదసంచలించు ॥ (౧౪౧)

క || నేనుధరిత్రీస్థలము ।
 న్నానిమహారథమునెక్కి మసలినమాడ్కిన్ ।
 గాఢాంబుహృదయ వీధికఁ ।
 చానాడిగళంబునిక్కి పొరలదొడంగెన్ ॥ (౧౪౨)

శా || ఈలీలన్వీలపించిపానములనై నెఁజేని కంఠం
 బున । నావీలంగన్దొని మత్స్యరాట్సుత తినుపాశ్చాస్య
 భాగంబునుంజేలందట్టుచునిండ్రజుండుహాసితో క్తంబలె-
 సంధ్యానట । చూచిపోల్లల దుత్తమాంగ పచల చ్చు
 బ్రాజ్రగంగార్భటిన్ ॥ (౧౪౩)

క || కడుముదుకడయ్యునిప్పటి ।
 కడరిరిపులయాపుమాపునల విరటునక్కి ।
 గొడుకయియిట్టి నాడవు ।
 బాడవితి నెట్లీవు సుగుణ పూణకమూరా ॥ (౧౪౪)

క || బెగడక సారధియుండగ ।

బగతురంగనినీపు వెఱచిపాటుటమదిలో ;

నగణింపమత్స్యకేకయ ।

జగతీశులమానమెల్లు సమయకయుండున్ ॥ (౧౪౫)

గీ ॥ వీరవాదముసభను బెంపారసలిపి ।

యాజిఘ్నేతిని బాటునీయంగకంప ।

మరయనవరోధమున నగునట్టిసతుల ।

గురుకుచాకంపమున కాదిగురువుగాఁడె ॥ (౧౪౬)

ఉ ॥ ఉత్తరతావకాగ్రజుఁడుయుద్ధమునంగురురాజుఁగె

ల్పితా । నిత్తటినెన్ని దువ్వలున లిచ్చెనునీకని పుచ్చసే

యుమా । నోత్తరతోడి బోటులకు నుత్తరమేమి వచిం

పనర్హమా । నుత్తరదానినాకుజెపుమూరికిఁ జేరు మర

ల్లగ్రక్కునన్ ॥ (౧౪౭)

చ ॥ ఇదియునుగాక తండ్రికడు వృద్ధుఁడు నూఱ్వురు

మేనమామలు । గడలిరికాలుప్రోలి కలుగావున నీవును

నేకకుండవై । కడనమునందుఁడై ర్యమును గైకొన కుండిన

నీకునేలగా । నొడవదురాజ్యమింతయును నుల్లమునంద

లపోసిచూడుమా ॥ (౧౪౮)

క ॥ దరమును విడువుముకరమున ।

గురుసేనలనధికతృణత గూర్పుముమత్సేన్య ।

శ్వరనీకువాహినీముఖ ।

పరివల్లనసముచితమగునుభావింపుమదిన్ ॥ (౧౪౯)

ప ॥ అనియూరీతినూరడించి కాటిచోటమేటియామ
హాటవి శమీభూరుహంబుఁ జేరంజని యందున్న కిరీటవర
శరాసనాది సాధనంబులంగొని విజయ రమావివాహం
బున కుచితంబుగ పండత్వంబు ఖండించి యప్పాండ పుం
దాత్మ తత్వంబు దెలిపిన నలరి విరాట భూవరాత్మజుండు
సారథి పదంబున నధివసింపఁబ్రధితంబగు రథంబు నధిరో
హించి బడబాగ్ని కడలికిం బోత చూడు విపక్ష సైన్యం
బున కభిముఖుండై ॥

మ ॥ బలవద్దై వ్విరి చమూ సమూహముల నొప్పు
జూచి యప్పాండపుం । డలఘున్నేహ శివాంబరాంచల
వికీత్సాంచ ద్రవ్యోగ్రస్తమం । జల శీషస్థలుడైన శంక
రుండు మెచ్చుండేనిఁ బల్కాఱున । విలసచ్ఛాపము నించు
కడ్డముగఁదావీక్షించె నత్యుగ్రుడై ॥ (౧౫౦)

ఉ ॥ అంతట దేవ దత్తమున నానరదత్త మహారవం
బును । స్నేంతయు నిండిమ్రోయుతటి నక్కడ శాశ్రవసే

ననేనుఁగుల్ । భాగ్యములయ్యె నశ్వములవారిత ము
చ్చమునింగె నద్రధు । ల్వింతగభీతులైరి తరివీరులుఁ ధ
ముఁజెందిరెంతయున్ ॥ (౧౫౧)

క ॥ అలగంధర్వుల రణమున ।
బలువిడిజయముగొనినాఁడుపట్టినమానం ।
బలవగుగాండీవమువిడె ।
బలనన్నరపాణియుగ్ధ పాలితగుణమై ॥ (౧౫౨)

ప ॥ అప్పుడు చండతరపాణి తలమండపారచితతాం
డవంబగు గాండీవ కోదండంబు టంకారంబుచే నితండు
పాండవుండు బడలక ప్రతిజ్ఞాపాగరంబు గడచి పుష్కరిత
మమగుడ మనలదురంత శక్తినిరోధింప నరుగుదెంచె న
ని నిశ్చయించిభూరితరంబగునీరసంబునఁ బూర్వపక్షము
లుసిద్ధాంతముం బోలె సమరఖ్యాతులగు నరాతులన్జను
భజ్జింపుచుననికై మొనసిన ॥

క ॥ ఎన్నఁగజనమేజయన్పుపు ।
జన్నపుతిన్నె పయి సురగశతములతేవ ।
న్నన్నగనరు నరదముపైఁ ।
బన్నగనరిమార్గణములుపడియెన్బెక్కుల్ ॥ (౧౫౩)

శా || జంభారాతి కుమారకుండు త్రిజగత్సంస్తుత్య శక్తిస్థుఁడు । రద్ధాభీర్యంబుల నాశుగావళికి దుర్ధర్షశాసనస్థులీ । దంభావాసజ దోషముక్తి నరిరక్తస్నానతం జేయ నా రంభించెంబ్రధనంబుశత్రునృపతివ్రాతంబుభీతిల్లఁగన్ ॥

మ || అరయంగానపు డింద్రలోక వికచాబ్జాక్షీకదంబంబులు । ధురవల్లన్రథ దంతిఘోటక సముద్ధూతావలీచేణువు । ల్వరణాస్రజ్జఘఢారలం దడిపి పేడ్చున్ శాంకిఁబొందించినంగర వీయొసుఖలబ్ధిగ్రమ్మికోనె నాకాశంబుపేశంబుగన్ ॥ (౧౫౫)

క || నరకర్ణ ద్విశయాంతిక । తరగణకా వేదితప్రధనవిజయములై । ఖరభల్లంబులుయక్షే । శ్వరునాశయుఁబగతురాశవడిరోధించెన్ ॥ (౧౫౬)

గీ || మండలీకృత భయదకోదంఘ్నఁడగును । మేనయనాదాననంధానముస్తులందుఁ । గ్రీడిశరముల కాదిమక్రియలురెండు । నంత్యక్రియలోడ సాయుజ్యమందెనపుడు ॥ (౧౫౭)

గీ || అటకని మృగిసలిలముల్లాసభరిత ।

గర్వచిందులగౌరులగదనభూమిఁ ।

గాండలక్ష్యములొనరించెఁ బాండవుండు ।

సురవిధుండుగ్రశక్తినిగిరులబోలె ॥ (౧౧౨)

ఉ ॥ చండభజావలేపుండగు శక్రకుమారుండు దంతి
శుండముల్ । కాండపరం పరల్వరపి ఖండములై తెగనే
యనుస్తులై । పండఁగల్గితిండకుఁగృహమతితోనొనరిం
చుమిన్నలొ । దిండులనంగ ధాత్రినవిజేజమటం బడియుం
డమెండుగన్ ॥ (౧౧౩)

క ॥ నరశరకృతరంధ్రంబుల ।

ఫలయింపుచుఁదనువులందు దంతినివహముల్ ।

తెరజన్నశక్తివిరచిత ।

పరవివరక్రాంచలీలఁ బ్రకటించెనొగిన్ ॥ (౧౧౪)

ఉ ॥ వారినిపాది సత్తము కబంధము నింగికే బోవు
చుండియా । దారికిమధ్యమందుఁబడుతచ్చిరముంగలయం
గఁగాంచిబ । త్వేరిమీ దండనందు నతిలీలఁదగిల్చి తెదీయ
నము । న్వారకెఱింగి యొక్క సురవారవధూమణివా
తశ్శతయై ॥ (౧౧౫)

ఆ ॥ ఎన్నఁగనికనిద్రజనియింపబడుండఁగల్గితివారికి

స్తున్న వకాశ ముందమ కుభోరన నాజ్ఞనసేయు వాంఛ
నా । నున్నత కుంజరంబులు జవోన్నతవీతులు వీరబృం
దము । ల్లిన్నన నేలపై నొకగఁ గవ్వడి నెవ్వడిఁద్రె
వ్వ నేసినన్ ॥ (౧౬౨)

ఉ ॥ వేలుపుటేఱుఁదెల్లగనువేడినెలుంగు కుమారినల్ల
గాఁ । జాలఁగనా సరస్వతిఁబిశంగ రుచిన్ రచియించి
కంజజం । షోలిని గెంపు చాయనది నొక్కటిఁ జేయఁ
డటంచు నజ్ఞానం । డాలమునం దసృజ్నదుల్లనాతము
లంబఱపెన్మరంబులన్ ॥ (౧౬౩)

చ ॥ ఇనజుఁడు వాతెనాశకుని యేగఁగదిగ్భ్రమనొం
దెఁడత్సుయో । ధనుఁడుమహాతపత్ర రహితత్వముఁజెం
దెగురుండు వీతకే । తనత వహించెఁ డత్సుతుఁడు ధన్వ
విహీనతఁగాంచె నల్లశాం । తనవుఁడు మూర్ఛి లెన్నలవి
తానముమానము గోలుపోవఁగన్ ॥ (౧౬౪)

క ॥ నారదుఁడు దివినిగవ్వడి ।
పోరుంగనిహస్తపూర్ణ ముద్బాష్పములన్ ।
వారకసల్పెనుజ్జిత ।
మూరఁగొన్నాహ్నికపుకృత్యమతి తృప్తుండై ॥ (౧౬౫)

గీ || విస్తయాంబోధి శశియగువిజయువిక్ర ।
 ముంబుగనికని యమరీకదంబకంబు ।
 తోడజతగూడితొల్లితి మోడివీడి ।
 యూర్వశీకాంతదివి దలయాచెనపుడు ॥ (౧౬౬)

ఉ || ఆనరుబాణసంతతికిసంగ మొసంగిదివంబుజేర
 నుశ్రీనరుదెంచు పీరులవరించు సురీకర మాలి కాలికి
 సూన ములన్నియు న్నమయ సుందరపల్లవ జాలమిచ్చి
 యెం । తేనియుపత్వ మొందె నమరేంద్రుని కల్పకశా
 ఖియయ్యెడ ॥ (౧౬౭)

శా || ఆదిత్యుల్కుసుమంబులగురియఁగానయ్యజ్ఞ
 నుండార్తబా । హూదగ్రస్థితి మోహ నాస్త్రము రిపు
 పూహంబుపై నేయనెం । తేదర్పం బలుడించియుద్ధకలి
 తోజ్ఞభశ్రమం'బూడనో । నాదైన్యంబుననిద్రఁజెందెగు
 రుసేనాసంచయం బంతయు ॥ (౧౬౮)

వ || పదంపడి వివ్వచ్చుండు సఖా భవనంబునందన
 మచ్చకంటి యొచ్చెంబున కెనయగు ఫలం బిచ్చట
 బగఱకీ నిచ్చుచోలె నుత్తరచే గురు సత్తములపరి
 ణానంబు లాత్మా యత్తంబులు గావించి కొన్ని యొజ్జల

దొడ్డి సజ్జనులయం దిప్పవలింటి నిద్దురయొప్ప దనిక ని
కరం బునం బోలె వైశంబ సమ్మోహ నాస్త్రింబు గ్ర
న్తురించిన ॥

గీ ॥ కరముమూయంగ నెఱ్ఱనై కానుపించు ।

కనులుకెంగేలనులిమి యావెనుకఁ జెలుచు ।

నావులింతలచే నోరులారఁదెఱచి ।

చిడవుగామేలుకనె సూడుదళములపుడు ॥ (౧౬౯)

ఉ ॥ ముందుగమమ్మునేసె ననిమోదమునంబలె నాశు
గంబులె । ల్లందయ మానిమాత్తురు గలంగఁగఁ బెద్దగు
నిద్రనిచ్చెనే । గందఁగఁ బిమ్మటంబఱపె గవ్వడినన్న ని
కిన్కఁ బూనెనాఁ । బొందుగఁ బెద్దనిద్రనిడఁబూనగు వా
రికిమోహనాస్త్రిముఖ ॥ (౧౭౦)

చ ॥ అరసివిరాటభూప సుతుఁడంబరముల్గొనిపోవన
గ్నమై । పరఁగు నిజాంగ ముంగని నృపాలుఁడు పూర్వ
మువేల్పు తేనికిం । కరులరుదారనాడఁదనుగట్టిగఁగట్టి న
ఘోషయాత్రయే । పరమశుభం బటంచుఁ దనభావము
నందల పోసెనత్తఱ్ఱి ॥ (౧౭౧)

శా ॥ నీరంధ్రంబుగ వెన్క-వేలుపు గముల్ నింగిగ

డుంగ్రమ్మచ | న్నారీరత్నము లాననంబులు పిఱుందండ్రి
ప్పఁగానేరక | కౌరవ్యావళి నగ్నతంగని వెసఁగాటం
పునానఁజూమా | సారంబూడఁగ నిందచేసి రనిమేషం
చాస్వనేత్రద్వయి || (౧౭౨)

గీ || వసనహీనాంగములఁ బరిభావలక్ష్మీ |
వలనఁగలిగినభోగంబు దెలియనపుడు |
పడగవలువలకొనలు కచ్చడమలిడుచు |
నగనాత్మీయనగరికిఁ గురుచయంబు || (౧౭౩)

వ || అప్పుడక్కవ్వడి దిక్కులు పిక్కటిల్లదేవదత్తం
బొత్తి తనకోలలం బాలించు భూత వ్రాతంబు క్రొత్తనె
త్తురు గ్రోలి కావించు కలకలంబు లాలించు తమకంబు
న నాఁగ మఱుల బిత్త వనంబున కరిగి జమ్మికోమ్మల ని
మ్ముగా నాయుధమ్ములు నిలిపి వీడువెడలుచోఁ దోడ న
రుదెంచి న గుణమ్ముల మమ్మునె యిమ్మాడ్కి నీయని గ
ననీయక వంచిచితనీ నిందించు తలంపునంబోలె దండం
జేరినపండత్వ సారధ్యంబుల మగుడనెనసి యత్తాపత్యస
త్తముండుత్తరునకిట్లనియె ||

చ || ఎడసిన వెండ్రుకల్లుడుపు మిమ్ములనెమ్మొగ్గమందు

జాలుగాఁ | దడిసిన బొప్పమాగ్గమును ద్రష్టులకెల్ల న
గోచరంబుగాఁ | దుడుపుముబాహువఁదు దొనతోడ శ
రాసనముంచు తేరియం | దడఁగని కారివాంబర చయం
ఋషయిన్వసియింపుముత్తరా || (౧౭౪)

ఉ || ధీరతఁగొమ్ముబందుగులు తెల్పుమెచండిటునెల్లె
నన్నచోఁ | బోర సమస్త కారవుల బొంగడఁగించితి నేన
యందుగా | కారయఁ దల్లిమోల జనకాంతికమందును
మంత్రిసన్నిధిం | జేరిమదీయతత్వమును జెప్పకుమించుక
యేనిముచ్చట || (౧౭౫)

న || అని యాయనువున నయ్యింద్రజం డొయ్యనంబ
లికిన నియ్యకొని యుత్తిరుండు రక్తసిక్త నేమికంబులై ప
గఱి చేటునకై తిలుగు కొఱవుల తెఱంగునన్నెరయుకండ్ల
చేఁ బరువడిఁజరియించునరవంబునెక్కి త్రోవంబోవమా
వుల గొరిజలవలన నెరిసిన ధరాపరాగంబుతేప్పులఁగప్పి
నను గన్నులుదెఱచి మున్నున్న ననునేనొయు సరకుగొనఁ
కురుకులబైత్రుండీతండని సారెసారెకుంజారులుచన్నుఁబే
రాసంజూచుచు వెనువెంట నేతెర నఁ కూటరుం డలకం
బోలె నిజపురంబుజొచ్చి యెండొండఁగలసి వందివాదిత్ర

ఘోషంబులు నండన్యైండుకొన తండ్రి యండంజేరు నవ
సరంబున ॥

క ॥ వదీపఘాపపుష్పము ।
లూడివిరాటాపచార తాప్తిగనియెనో ।
యాదీపఘామసుమములె ।
సాఘప్రణతోత్తరోపచారములయ్యెన్ ॥ (౧౭౬)

క ॥ ఉభయాస్య సిక్తకంకలు ।
సభ నెఱగిన సుతునిశత్రు జనబద్ధముతా ।
నిభతుండసదృశబాహుల ।
నభిమతముగఁగొనిలించె నలవిరటుండున్ ॥ (౧౭౭)

గీ ॥ తండ్రిచెంగటనున్న యుత్తరకుఁ గ్రీడి ।
పుత్రుపెండిలిఁజేసెడు పూనికమంత్ర ।
వసనమనరథమునండలిపట్టవస్త్రు ।
మిచ్చెలలిఁ దెచ్చిఁగలిచ్చమెచ్చుచుండ (౧౭౮)

ఉ ॥ తక్కినకోక లుత్తరుఁడు దద్దవిభాగము చేసి తల్లి
తో ననకొడనున్న కాంతలకు నండఱకిచ్చివిచిత్రవస్త్రము
ల్ । పెక్కులుపుట్టెనీమగువ పిన్ననికొనునన్నును నంబ

రం బెక్కటి మాసియున్న దొక లేని యొసంగఁడు యా
జ్ఞ సేనికే॥౧౭॥

॥ ॐ ॥

గీ || కొలువునందున్న పాండుపుత్రులధనంజ ।

యేతరులనబ్బురంబునఁ ప్రీతిఁజూర్చు ।

కొడుకుశిరమ్మపైమూర్తిని కువలయేశుఁ !

ఉధాసంహసనముఁ జేర్చి యనియెన్టిలు । (౧౮౦)

క • పాండవుల వనికీననిచియ ।

ఖండగతిన్నాటులేక క్రాలెడుకురుభూ ।

మండలవిభునకునీవా ।

కృందవేమెడఁ బొడమినట్టిగడువై తినుతా ॥ (౧౮౧)

గీ ॥ ఉత్తరకుసుగ్రోత యొజ్జనువెదకక ।

యుండసూతుఁగాచి భండనమున ।

నాథులకునుజన్మక్షత్రగురువార ।

ఫలమునొసంగివులకలిచితేటలు॥ (౧౮౬)

ఉ || వేడుకలోల హస్తమున వీపుచుదట్టుచు సాక
కాలపుం ! బాడివచింపు మంచడుగు మాన్యనిఁ దండ్రిని
జూచిశక్తితో । వీడసమాఖ్యపూర మెదిరింపఁగ లేక మొ
గంబుద్రిష్టితా । నూడని నేర్పునఁబలుక నొగ్గెనుతుండతు

లోక్తిపై ఖర్చి॥

(౧౮౩)

గీ॥ నింగిపుడమియునీఁడునిండిపోంగు ।

భూరిరవమరులమ్రాలనుబొడలఁజేసి ।

విపులతరమైనమామకవేగపటిమ ।

మంతయునుజూపినాఁడభూకాంతమతీయు ॥ (౧౮౪)

క॥ దురముననొగులెఱుగఁనినూ ।

తరిధికపత్తిత్వములనదభ్రముఁగాఁగఁ ।

వికచించితినేనొక్కఁడ ।

ధరిణీశ్వరపెక్కులేల తద్యమువినుమా ॥ (౧౮౫)

గీ॥ ధర్మరత యపాధర్మకర్మ మొక్కటియెని ।

కలుగదయ్యెనాకుఁగదనభూమి ।

వేడ్కతోఁబురస్థవిజయుఁడనై నేను ।

పురికివచ్చినాఁడభూవరేణ్యు॥ (౧౮౬)

వ॥ అనియీచెలువునంబలుకుచుపుడమిజేనికొడుకును
డుగుల నేర్పువిని సోదంబున నాదొర తన్ను మోదినం
దదీయ వేదన నేనియు గణింపక కంకుండు నిరాతంకం
బుగ నిరఃకంపంబుచే మెచ్చుచుండిన పరాహ్లాసూచక
విపుల శంఖరవం బాలించి నెత్తునంబున సమృద్ధంబు గ

మనమున్ను జేడుకొలుపువానికి నెలవసంగి సుతునితో
నిజసతీసాధమున కరుగుదెంచిస ॥

చ ॥ తనసహజాతు లీల్గినక తంబసుధేష్టుకు నశ్రులే
గంగా । ననిశము నీరులేనినయ నాంగములండలి వృ
ష్టసంపద౯ । బనుపడఁ జేయఁగానపుడవత్సవలోకనలక్ష్మి
యెంతయు౯ । దినపరిభండకాత్తజ కృతంబగు నాగమ
నంబుబొలికి౯ ॥ (౧౮౭)

సీ ॥ మునునాఁడు వాంఛకుమారులతత్వంబు నందను
పలన సంతయుచునెఱింగి । చకిరుఁడై సకుటుంబ సచివం
బుగాసభ కరుగుదెంచి విరాట ధర్మపాలుఁ । డితరాభి
గానంబు తెనసినకతనరొ యననొకేడండను మొనయన
న్ది । నిజవేషములతోసహజనగఁ మొగిఁగొల్పి నెలయు
ధమ౯ బహున నననములను । ముదిమెఁ దెలుపెక్కియు
న్నతనదుశీరమాన । జన్వనపుటంచరంతును నలిపెనఖిల
పొరులద్భుత మామోద భక్తులెసంగి బాడితోనందఱ
నుగొనియీడుచుండ ॥ (౧౮౮)

.ఉ ॥ పాచిక వ్రేటుగాంచఁ గనుపట్టినకవ్వడికంటికెం
పుడం । జూచికరంబుఁబ్రేలఁగఁ తొన్నువిరాటునినెమన

మునం | దేచినకప్పుదక్కిణపు తేలికపట్టియొంటి నవ్వ
నన్ | దోచిన తెల్పునం దొలగఁ ద్రోచెను సంతసమెం
తయుండగన్ || (౧౮౯)

ఉ || దేవకినందనుం డరుగు దేరఁగ విందులతోడఁ
గూడిమో | దావహుడైన మత్స్య వసుధాధిపుఁ డు
డఱజేచి యెంతయున్ | భావుక వాసరంబున ననంత
గుణాధ్యనిజాత్మజాతనా | దేవీవరేణ్య పాత్రునకుదేవిని
గాఁగనొసంగెనిమ్ములన్ || (౧౯౦)

ఉ || వెన్నునితోడఁ బాండు పృథ్వీపతి పుత్రకులెల్ల
సౌబలుం | డెన్నఁగరాని మేల్పలిపె నిత్తటి జూదముచే
తమమ్ములన్ | బన్నమునందఁజేసె ననుపల్కులుగల్గలటం
చునాతనిన్ | సన్నుతిసేయునట్టు లుపచార మొనర్చెవిరా
యఁడమ్మైయిన్ || (౧౯౧)

గీ || అలరమందారముఖ తరువులముదమ్ము |
నందఁగాజేసి యామనినందనమ్ము |
వెలువడినయట్లు హరిపాండవులకునధిక |
ముదముఁబొడలించివిరటునిపురమువెడలె || (౧౯౨)

ఉ || సద్రమణీయ కీర్తిగూణ సాంధ్రుఁడు ముదులకు

వృథా చ సం । పదమణీంద్రుడాజ్ఞయిడి మన్నన సేయఁగ
దుష్కవీంద్రగ । ర్వద్రుమవహ్ని సద్భిరుద రాజకులాం
బుధి జాతుడైన । శేషాద్రిరచించె నీకృతిమహా కపు
లారకృపఁ గ్రహింపుఁడీ ॥ (౧౯౩)

గద్య॥ ఇది శ్రీముకుందచరణారవింద వందన రసానందమ
రంద తుందిలమానసేందిందిరుండు నశేషభాషాశేష
సారస్వత శేషశాస్త్రి ప్రియచ్ఛాత్రుండును బిరు
దరాజకుల కలశాంబోధి రాకాశశాంక మె
కటాద్రి రాజపాత్రుండును చెంగల్వరాజ
పుత్రుండును సుకవిజన విధేయుండు

నగు శేషాద్రినామధేయుండు రచి

యించిన చంపు విరాటపర్వం

బునందు సర్వంబు నేకా

శ్వాసము

సంపూర్ణము.

